

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep

0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref.

2020/1591-4

Saksbehandler

Maria Pettersvik Arvnes, 906 23 689

Dato

11.10.2023

Innspill til helhetlige forvaltningsplaner for norske havområder

Oppsummering:

Det vises til brev datert 22.8.23 med invitasjon til innspillskonferanse om oppdatering av helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene, samt mulighet for å gi skriftlige innspill. Vi ønsker å vektlegge tre områder som vi mener er helt sentrale for de kommende forvaltningsplanene.

1. Vi mener at forvaltningsplanene må være et tydeligere overordnet rammeverk, og sørge for klare føringer for prioritering og samordning mellom ulike næringer og interesser. Den må også tydeliggjøre hvordan disse står i forhold til hverandre slik at en sikrer optimale synergier. I tillegg mener vi at forvaltningsplanene må ta høyde for klimaendringene og derigjennom peke ut behov for kunnskap og forskning, og en prioritering blant disse.
2. Vi mener at forvaltningsplanene bør skissere en plan for hvordan vi skal få kartlagt hele havområdet vårt med prosedyren for kartlegging som er utarbeidet i Mareano.
3. Vi ber derfor om at forvaltningsplanen klargjør hvordan de særlig verdifulle og sårbare områdene både skal beskyttes og brukes, og hvordan det kan bidra til bedre forvaltning av havområdene våre.

Bakgrunn

Det vises til brev datert 22.8.23 med invitasjon til innspillskonferanse om oppdatering av helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene, samt mulighet for å gi skriftlige innspill.

Norges Fiskarlag er en fag- og næringsorganisasjon for norske yrkesfiskere. Vi opplever at interessekonfliktene mellom fiskeri og andre næringer er økende, og bruker mye ressurser på problemstillinger rundt forvaltning og sameksistens i havområdene. Vi setter derfor stor pris på muligheten til å gi våre innspill, både gjennom det innledende innlegget under innspillskonferansen den 27.9.23, og gjennom dette skriftlige innspillet.

Formålet med forvaltningsplanene er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk, og samtidig opprettholde miljøverdiene i havområdene. Dagens forvaltningsplaner ser næringer som fiskeri, skipsfart og petroleumsvirksomhet i sammenheng med hensynet til miljøet og økosystemene i havet, det forventer vi at også disse forvaltningsplanene vil gjøre.

Vi ønsker å vektlegge tre områder som vi mener er helt sentrale for de kommende forvaltningsplanene.

1. Behov for et overbyggende rammeverk for all aktivitet og påvirkning i havområdene.

Norges Fiskarlag mener at forvaltningsplanene for norske havområder, samt forvaltningsverktøyet som er utviklet, i utgangspunktet gir et godt kunnskapsgrunnlag. Vi mener imidlertid at forvaltningsplanene ikke har gitt tilstrekkelig klare føringer for prioritering og samordning mellom ulike næringer og interesser. De har heller ikke vært egnet for å balansere nye potensielle aktiviteter i havet med allerede eksisterende aktiviteter. Vi forventer også at neste generasjon forvaltningsplaner tydeligere viser at de tar høyde for klimaendringer som den viktigste driveren for endring i de marine økosystemene.

I fiskerincæringa har en mindre kontroll på de ytre faktorene sammenlignet med matproduksjon på land eller innenfor havbruk. Dette gjelder både faktorer som påvirker ressursgrunnlaget, slik som svingninger i bestander og ytre faktorer som påvirker muligheten til å fiske, eksempelvis vær og vind. Vi har flere eksempler på at været setter en stopper for fiske, sist under skreifisken vinteren 2023.

Endringer i vær og klima kan også påvirke hvor fisken oppholder seg, og dermed få store konsekvenser for fiskerne. I den senere tid har vi sett eksempler på at arter endrer utbredelse, og dermed blir mindre tilgjengelig for norske fiskere. Blant annet har det i de senere årene vært større mengder makrell i Islandsk sone enn det har vært tidligere. Ett annet slikt eksempel er lysingen, som tidligere ble ansett som en sjelden varmtvannsart, men som nå høstes i stort monn i Nordsjøen.

I tillegg til at næringa opererer i et landskap hvor vi ikke har kontroll på de ytre faktorene, blir vi også berørt av andre påvirkninger og den økende aktiviteten som skjer i våre havområder. Norge har satt seg et mål om å kutte klimagassutslippene med 55 prosent innen 2030. En løsning kan være å produsere mer fornybar energi. I den sammenhengen ser utbygging av havvind ut til å kunne kreve langt større arealer enn forventet. Effekten på vandringer, rekruttering og bestander er også svært usikker. Regjeringen har også åpnet et område på hele 281 000 kvadratkilometer for gruvedrift på havbunnen i Norskehavet, og det er store forventninger til utbygging av havbruk til havs. Samtidig er det satt et mål om å øke eksporten av sjømat. Økt press på arealene til havs, samtidig med økte krav om bevaring av havområder, gjør at det kan bli trangt om plassen for fiskerne.

Fiskerne var de første som tok havet i bruk, og har vært en viktig aktør på havet i generasjoner. Slik er det ønskelig at det fortsatt skal være, og det er et sentralt politisk mål å høste optimalt innenfor bærekraftige rammer. Skal vi sikre at vi når dette målet mener vi at fiskeriaktivitet, herunder fiskeområder og gyte- og oppvekstplasser, må ha forrang foran ny aktivitet som ønsker å etablere seg i våre havområder.

Tilgangen til fiskeområder og ivaretagelse av gyte- og oppvekstområder er ikke bare knyttet til dagens situasjon. Økosystemene endrer seg, og fiskeriaktiviteten er dynamisk. Det vil si at dagens situasjon ikke nødvendigvis kan legges til grunn for framtida. Det er svært viktig at store nok områder opprettholdes for fiskeri, og skjermes fra annen bruk. Dersom man ikke lykkes med dette, kan konsekvensene bli alvorlige i form av reduserte fiskemuligheter, svekket verdiskaping og lavere matproduksjon fra havet.

I tillegg til de mange nye næringer som ønsker fotfeste i havområdene er det også flere koordinerende prosesser som er i gang.

Som en oppfølging av Naturavtalen jobbes det nå med en Stortingsmelding som vil presentere Regjeringens tiltak for å bevare natur, oppnå bærekraftig forvaltning og bruk, og bekjempe årsakene til nedbygging og forvitring av økosystemer. Det jobbes med å utvikle en ny havmiljølov som skal gjøre det mulig å verne havområder ut til 200 nautiske mil fra grunnlinja (norsk økonomisk sone). Det er også satt i gang et arbeid med å utarbeide næringsplaner til havs, samt et initiativ på å se nærmere på samlokalisering av ulike næringer i en marin næringspark.

Vi mener at forvaltningsplanene må være et tydelig overordnet rammeverk, og sørge for klare føringer for prioritering og samordning mellom ulike næringer og interesser. Den må også tydeliggjøre hvordan disse står i samsvar med hverandre slik at en sikrer optimale synergier. I tillegg mener vi at forvaltningsplanene må ta høyde for klimaendringene og derigjennom peke ut behov for kunnskap og forskning, og en prioritering blant disse.

2. Tydeligere plan, inkludert finansiering for gjenstående kartlegging av havområdene

Stortinget har bedt regjeringen legge frem en helhetlig plan for naturkartlegging av norske havvindområder i budsjettet for 2024. Det er bra at det er fokus på behovet for kunnskap om naturmangfoldet i havvindområdene, og dette krever finansiering.

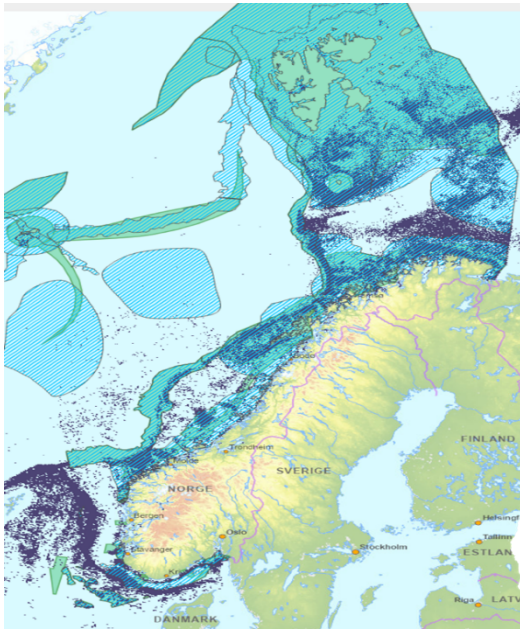
Samtidig er det nå nasjonal enighet om at vi ikke skal bygge ut vindkraftverk i viktige gyte- og fiskeområder, samt at det skal tas nødvendig hensyn til fiskens vandringsruter. Tidlig og god kartlegging av sjøbunn og marin natur er en sentral forutsetning for dette. Norges Fiskarlag og mange andre organisasjoner ga derfor innspill til regjeringen om å sette av minst 246 millioner kroner til naturkartlegging av områder aktuelle for vindkraft til havs i statsbudsjettet for 2024. Her ble vi bare delvis hørt. Samtidig er det også mange andre områder og fagfelt som trenger kartlegging og økt kunnskap.

Vi mener at forvaltningsplanene bør skissere en plan for hvordan vi på sikt skal få kartlagt hele havområdet vårt, og hvilke områder som skal prioriteres først. Og at det presiseres at prosedyren for kartlegging som er utarbeidet i Mareano skal brukes som utgangspunkt.

Vi mener også at behovet for finansiering må forankres i forvaltningsplanen. Etter vår mening bør det være en minst like viktig statlig oppgave å etablere grunnleggende kunnskap om naturmangfold i havet, som f.eks. å finansiere utbygginger av havvindanlegg.

3. Klargjøre hvordan særlig verdifulle og sårbare områder kan bidra til bedre forvaltning.

Figur 1 viser et kart over fiskeriaktivitet fra norske fartøy over 15m med alle redskap fra 2011 frem til i dag, basert på sporingsdata. I tillegg viser kartet de særlig verdifulle og sårbare områdene. Figuren viser tydelig at det er stor overlapp mellom SVO-ene og våre aller viktigste fiskeområder. Faktisk ligger så mye som ca ¾ av dagens mest brukte fiskefelt enten i en etablert eller en foreslått SVO.

Figur 1: Viser fiskeriaktivitet fra norske fartøy over 15m med alle redskap fra 2011 frem til september 2023 basert på sporingsdata (mørkeblå prikker), samt særlig verdifulle og sårbare områder (grønt) og forslag til særlig verdifulle og sårbare områder (blått). Kartet er utarbeidet vha Fiskeridirektoratets karttjeneste Yggdrasil.

Vi har merket oss at Klima- og miljøminister Espen Barth Eide har påpekt at SVO-ene ikke er ensbetydende med vern, men at det slår fast at noe er sårbart og at pågående og evt. ny aktivitet må ta høyde for det. Etter Fiskarlagets oppfatning må nåværende og foreslåtte SVO-områder ikke minst bidra til å beskytte selve ressursgrunnlaget for norsk fiskerinæring.

SVO-ene dekker nå ca 60% av hav- og kystområdene våre. Det er mye. Og det er kanskje ikke så rart at vi vurderer våre havområder til å være verdifulle og sårbare. Men vi stiller spørsmålstegn ved at dersom mesteparten av havet er vurdert til å være særlig sårbart og verdifullt, hva skal vi da sammenligne det med? Og hva skal vi bruke det til?

Vi ber derfor om at forvaltningsplanen klargjør hvordan de særlig verdifulle og sårbare områdene skal brukes og hvordan de kan bidra til bedre forvaltning av havområdene våre.

Med hilsen
Norges Fiskarlag

Sverre Johansen

Maria Pettersvik Arvnes

Kopi til: Nærings- og fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, medlemslag

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskrevet signatur.

